

පුරාවිද්‍යා ස්මාරක කෙරෙහි මානව හා පාරිසරික සාධකවල බලපෑම පිළිබඳ ඡායාරූප මගින් සිදු කරන ලද අධ්‍යයනයක්

ඩී.ජී.ටී.ආර්. දන්දෙනිය¹

පුරාවිද්‍යා කටයුතු වෙනුවෙන් ඡායාරූපකරණයේ වැදගත්කම පිළිබඳ සියවස් ගණනාවකට පෙර සිට ලෝකයේ අවධානයට යොමුවන ආකාරය හඳුනාගත හැකිය. දත්ත වාර්තාකරණය, දත්ත විශ්ලේෂණය හා තොරතුරු උත්පාදන මාධ්‍යයක් ලෙසින් මෙන්ම දත්ත ඉදිරිපත් කිරීමේ හා ගබඩාකරණ මාධ්‍යයක් ලෙසින් ද ඡායාරූපකරණය පුරාවිද්‍යාවේ සියලුම අංශයන් කෙරෙහි වැදගත් වී තිබේ. මේ සාරාංශ පත්‍රිකාවෙන් ඉදිරිපත් කෙරෙනුයේ පුරාවිද්‍යා ස්මාරක, කාලානුරූපීව මානව හා පාරිසරික බලපෑම්වලට ලක්වීමෙන් සිදුවී ඇති විපර්යාසයන් අධ්‍යයනය කිරීමයි. ඒ උදෙසා භාවිත ක්‍රමවේදය වන්නේ අනුරාධපුර හා මිහින්තලේ ආශ්‍රිත ස්මාරක කිහිපයක සිදුකර ඇති මුල්කාලීන ඡායාරූප හා එම ඡායාරූපයන් ලබාගෙන ඇති ස්ථානය හා කෝණයට අනුරූපී වන ලෙස වර්තමානයේදී ලබාගන්නා ලද ඡායාරූප එකිනෙකට සන්සන්ධනය කිරීමයි. එහිදී 1890 වසරේදී Sken & Co. ආයතනය විසින් රුවන්වැලි මහසෑයේ ඇත්පවුරේ කොටසක් හා සලපතල මළුවේ බුදුපිළිම පෙළක ලබාගන්නා ලද ඡායාරූප දෙකක්, එෆ්.ඩබ්. බොයිස් (F.W.Bois) විසින් ගන්නා ලද අනුරාධපුර චූපාරාමයෙහි ඡායාරූපයක් හා 1870-1871 දී ජෝශප් ලෝටන් (Joseop Lawton) විසින් ගන්නා ලද අනුරාධපුර මිහින්තලයේ කළුදිය පොකුණේ ආරාම ගොඩනැගිල්ලක ඡායාරූපය අධ්‍යයනය සිදුකරන ලදී. ඒ අනුව මෙම ස්මාරක කෙරෙහි සියවසකට අධික කාලයක් තුළ බලපා ඇති මානව මැදිහත්වීම් හා පාරිසරික බලපෑම් හඳුනාගත හැකි වූ අතර ඡායාරූප ලබාගන්නා කාලසීමාව වන විට ස්මාරකයන්හි පැවති ස්වරූපයන් ද වර්තමානය වනවිට සිදු වී ඇති හායනයන් හා පුරාවස්තු අස්ථානගතවීම් ද සිදුවී ඇති සංරක්ෂණ කටයුතුවල ස්වරූපයන් ද පැහැදිලිව හඳුනාගන්නට හැකි විය. එමෙන්ම මෙම පැරණි ඡායාරූප අධ්‍යයනය කිරීම පුරාවිද්‍යා කටයුතුවලදී අර්ථකථන ලබාදීම, සංරක්ෂණ කටයුතුවලදී ස්මාරකයන්හි වාස්තුවිද්‍යාත්මක ලක්ෂණ හා භූ දර්ශනය හඳුනාගැනීම කෙරෙහි ද වැදගත්වන බව පැහැදිලි වේ. එබැවින් මේ ආකාරයට අතීතයේ දී පුරාවිද්‍යාත්මක ස්මාරකයන් තිබූ ස්වභාවය සහ වර්තමානයේ දී මෙම ස්මාරකයන් පවතින ආකාරය පිළිබඳව ඉහත ආකාරයට විමසා බැලිය හැකි අතර මෙමගින් නිගමනය කළ හැක්කේ ඡායාරූපකරණය දත්ත වාර්තාකරණ ක්‍රමවේදයක් වශයෙන් පමණක් නොව විශ්ලේෂණ හා අර්ථකථන කෙරෙහි එළඹීමට උපකාරීවන මෙවලමක් ලෙස ද භාවිත කළ හැකි බවය.

ප්‍රමුඛ පද : ඡායාරූපකරණය, දත්ත වාර්තාකරණ, ස්මාරක, සංරක්ෂණය

¹ පුරාවිද්‍යා හා උරුම කළමනාකරණ අධ්‍යයනාංශය, ශ්‍රී ලංකා රජරට විශ්වවිද්‍යාල.tharushikadandeniya@gmail.com